

Խորելու Վրաստանի հայոց թեմից

ՎԻՐԱՐԱՅՈՅ ՁԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ
ՀՈՎՎԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ԹԽԱՑԽԱՎ

Հոկտեմբերի 5-ին Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Վազգեն Եպս. Միքայ- լյանը հովական այցելություն կատարեց Ախալցխայի փարածաշրջան: Ախալցխա քաղաքում Սրբազն Նորը դիմավորելու էին նկել Ախալցխայում Վրաստանի նախագահի նորանշանակ լիազոր ներկայացուցիչ Գևալ Կվարացխելիան, շրջանային վարչության նախագահ Դավիթ Մելքոնելին, շրջանային վարչության նախագահի վեղակալ Արամ Պողո- ստը, քաղաքապետ Թամազ Պետրեաշվիլին, Վրաստանի խորհրդարանի պատգամավոր Գոչա Գվարամաճեն, շրջանի հոգևոր հովիվներ Տ. Ռուբեն և Տ. Շմավոն քահանա Սահո- յաններ, հասարակական ու երիտասարդաց միության ներկայացուցիչներ:

Նոյն օրը, առավորյան, առաջնորդ Սրբազն Հայրը Սուրբ Պատրիարք մասուցեց գրեթե Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցում: Պատրիարքի ընթացում դիմելով ներկաներին՝ Սրբազն Հայրը մասնավորապես նշեց. «Եկեղեցին միայն այս քարե շինվածքը է, այն կենանանում և շնչավորվում է ձեզանով, ձեր հոգեբուխ աղոթքներով, ձեր լոիկ ներկայությամբ: Հայրենիքից դուք մենք հայ ենք մնացել և մնում ենք միայն մեր հայրերի ավանդած հավատքով, մեր Եկեղեցիով և մեր մշակույթով»:

Դափարազի ավարդին առաջնորդ Սրբազն Հայրը պետի Վրաց Ուղղափառ Եկեղեցն առաջնորդաբանում եղբայրական ջերմ հանդիպում ունեցակ Եսլիսկոպոս Ձեռողբեկ հետ:

Այսուհետք Ախալցխայի թիվ 3 միջնակարգ դպրոցի դասինում առաջնորդ Սրբազն Տայրը հանդիպեց քաղաքի հայ համայնքի ներկայացուցիչների և երիտասարդների հետ։ Հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին շրջանի հայությանը հուզող որոշ խնդիրներ։

Երեկոյան Սրբազն Նոր ջերմագին խանդավառությամբ հյուրընկալեցին Մեծ Պամաճ գյուղի բնակիչները, որպես և փեղի Սուրբ Խաչ եկեղեցում հոգևոր սպասավորները Գերաշնորհ Վազգեն Եպիսկոպոսի մասնակցությամբ հանդիսավոր կերպով կապարեցին Լոռենուան Ժամերգություն և Վերադարձան Թքիլիսի:

ՎԻՐԱՌԱՅՈՅ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ՇՈՎՎԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ԶԱՅԼ ԶԱՎԱԽԱՔ

Սեպտեմբերի 27-ին՝ Սուրբ Խաչի տոնին, հովկական անդրանիկ այցով Զավախը մեկնեց Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Վազգեն նպա. Միրզախանյանը: Մարդաշափ էր Ախալքալաքի փոխառաջնորդանիստ Սուրբ Խաչ եկեղեցին: Սրբազն Նորը դիմավորելու և օրինությունն սրբանալու էին եկեղեցին Սամցին-Զավախսեթիի և Քվեմ Քարքի փոխառաջնորդ Տ. Բարկեն արեդա Սալբիյանը, Ախալքալաքի շրջանային վարչության նախագահի փեղակալ Միխար Խուղիկյանը, քաղաքապետ Նաիրի Իրիցյանը, Ախալքալաքի հոգևոր հովիվ Տ. Սամվել թի. Թորոսյանը, ծխական խորհրդի և Երիտասարդաց ու Տիկնանց միության անդամներ, մանկավարժներ, դպրոցականներ և հավաքայցաներ: Նոյն օրը Սրբազն Հայրը հանդիպում ունեցավ գիտեան միության անդամների հետ:

Սեպտեմբերի 28-ի առավորյան եկեղեցին վերաբին լեփ-լեցուն էր: Հավաքայցալներ էին եկեղեցին նաև հարևան զյուղերից՝ մասնակցելու Մ. Պարագին, լսելու առաջնորդ Սրբազն Նոր քարոզոր, որի ընթացքում Սրբազնը մասնավորապես ասաց. «Տիրոջ խաչափայ-փր զերությունից վերադարձելիս ժամանակավորապես հանգրվանել է Կարին քաղաքում, որդեռից 1828 թ. գաղղեկ են այսօրքա ախալքալաքիներից շափերի նախնիները, և պարահական չեն, որ այս եկեղեցին անվանվել է «Սուրբ Խաչ»:

Պարագի ավարտին Սրբազն Հայրը հոգևոր դասի ուղևորությամբ մեկնեց Արագվա զյուղ, որ և այցելեց փեղի Սուրբ Գևորգ և Սուրբ Կոստանդնուպոլիս եկեղեցիներ: Այսուհետև վերադառնալով Ախալքալաք՝ հանդիպեց Զավախսեթիի մարզամշակութային միության անդամների և ռադիոկայանի աշխարհակիցների հետ: Նոյն օրը, երեկոյան, Վիրահայոց թեմի առաջնորդը զնաց նաև Նինոծմինդայի շրջանի Խոջաբեկ զյուղի Սուրբ Սարգիս եկեղեցի, որ 1895 թ. հունիսի 15-ին այցելել է Ամենայն Հայոց Կալոռովիկոս Խորհման Հայրիկը, որդեռ նրան դիմավորեցին եկեղեցու հոգևոր հովիվ Տ. Եղիա ավագ թի. Թագայանը, ծխական խորհրդի, փիկնանց բարեսիրաց ընկերության և Երիտասարդաց միության անդամներն ու հավաքայցալ ժողովուրդը: Առաջնորդ Սրբազն Հայրը և հոգևոր դասը Սուրբ Սարգիս եկեղեցու կարարեցին երեկոյան ժամերգություն:

Սեպտեմբերի 29-ին Գերաշնորհ Սրբազն Հայրը հանդիպեց Ախալքալաքի շրջանային վարչության նախագահ Արքուն Համբարձումյանին: Վարչության նախագահը բարձր զնահագեց շրջանում փոխառաջնորդ Տ. Բարկեն արեդա Սալբիյանի ծավալած գործունեությունը: Սրբազն Հայրն իր գոհունակությունը հայդնեց շրջանային վարչության՝ եկեղեցուն և հոգևոր առաջնորդին աջակից լինելու համար, և նվիրեց «Հայ Եկեղեցու Սրբազն Պարագը» գիրը:

Նոյն օրն առաջնորդ Սրբազն Հայրը քաղաքավերաբանում հանդիպեց նաև քաղաքավեր Նաիրի Իրիցյանի և աշխարհակիցների հետ: Նովական այցի ավարտին Վիրահայոց թեմի առաջնորդն այցելեց Դեմենիկ Դեմիճյանի անվան թիվ 4 հայկական միջնակարգ դպրոց և մասնակցեց Սրբոց Թարգմանչաց նվիրված միջոցառմանը:

Սամցին-Զավախսեթիի վարածաշրջան այցի ընթացքում Տ. Վազգեն նպա. Միրզախանյանին ուղեկցում էին Տ. Նարեկ թի. Դուշյանը և Էմիլ դայիր Սահակյանը:

ՎԻՐԱԴԱՅՈՅ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ՀՈՎՎԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ԲԱԹՈՒՄԻ

Նոկսեմբերի 18-ին Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Տ. Վազգեն եպս. Միրզախանյանը, ուղևողավայր Սամցին-Զավախետիի և Զվերն Քարթլիի ընդհանուր առաջնորդական փոխանորդ Տ. Բարիեն արդ. Սալքիանի և Թբիլիսի Սուրբ Հջմիածին եկեղեցու հոգևոր հովի Տ. Ռուսիկ քին. Նարությունյանի, հովվական այցելություն կարարեց Բաթումի:

Աջարիայի Խնճռավար Հանրապետության սահմանագծում հոգևոր հայրերին դիմավորեցին Աջարիայի հայերի «Վերածնուն» միության նախագահ պարոն Արմեն Գևորգյանը, Բաթումի Սուրբ Փրկիչ եկեղեցու հոգևոր հովիկ Տ. Նակոր քահանա Սարոյանը և բաթումահայ համայնքի պարպարժան ներկայացուցիչներ: Բաթումի Սուրբ Փրկիչ եկեղեցում միասնական փոքրիկ աղոթքից հետո գեղի հոգևոր հովիկ Տ. Նակոր քահանան հանդես եկավ բարիգալսպյան խոսքով, որից հետո բաթումահայ հավաքայալներին իր օրինության խոսքն ուղղեց առաջնորդ Սրբազնը:

Նոյն օրը, երեկոյան, Գերաշնորհ Սրբազն Հայրը հանդիպում ունեցավ Սուրբ Փրկիչ եկեղեցու ծխական խորհրդի անդամների հետ, որին քննարկվեցին եկեղեցուն և համայնքին հուզող մի շարք հարցեր:

Հաջորդ օրը, հոկտեմբերի 19-ին, Տ. Վազգեն եպս. Միրզախանյանը Ա. Պարարագ մատուցեց գեղի Սուրբ Փրկիչ եկեղեցում: Ա. Պարարագին ներկա էին բազմաթիվ հավաքավոր հայորդներ: Ընթացս Ա. Պարարագի առաջնորդ Սրբազն Հայրն իր խոսք-քարոզում խոսեց Եկեղեցու ազգանորոշ ու փրկարեր առաքելության մասին՝ ընդգծելով, որ հայկական դպրոցները հայապահպանման հիմնայուներն են հայրենիքից դուրս, և հորդորեց ներկաներին՝ ապրել ազգային-եկեղեցական ավանդական կյանքով՝ մնալով իրենց երկրի օրինապահ քաղաքացիները:

Առաջնորդ Սրբազն Հայրը գոհունակության և գնահատանքի խոսք ուղղեց և մի Աղոթքագիր նվիրեց Բաթումի հոգևոր հովիկ Տ. Նակոր քին. Սարոյանին, ով նվիրվածությամբ և պատրաստանապետությամբ կրում է իր վրա որված դժվարին, բայց նաև ազգանվեր առաքելությունը: Սրբազն Հայրը գոհունակությամբ հիշեց նաև նախկին հոգևոր հովիկ Տ. Արքար արդ. Տովակիմյանին, ում շանքերի շնորհիվ վերականգնվել է գեղի միակ հայկական եկեղեցին: Սրբազն Հայրը ասաւ գնահատանքի և երախտագիտության խոսք ուղղեց և մի գեղեցիկ սրբանկար նվիրեց նաև Բաթումի հայերի «Վերածնուն» միության նախագահ պարոն Արմեն Գևորգյանին, ով իր նյութական և բարոյական օժանդակությամբ, որպես մշտարքում բարերար և բոլորանվեր ու եկեղեցասեր հավաքավոր հայորդի, շարունակար կանգնած է ազգախնամ Մայր Եկեղեցու կողքին:

Հավարտ Ա. Պարարագի հոգևոր հայրերը մի խոմք բաթումահայերի հետ այցելեցին գերեզմանագրուն, որին Աջարիայի հանրապետության նախագահ դիմար Ազար Արշաշինի վաղամենիկ դիմուն՝ ազնվագութ բարերար և հասարակական գործիչ Մագուլի Գոգիկիծ-Աբաշիծերի շիրմին կարարեցին հոգեհանգստյան արարողություն: Այսուհետև

վենի ունեցավ հանդիպում Բաթումի և նեռուսպարեսության հայկական բաժնի լրագրողների հետ:

Նույն օրը առաջնորդ Սրբազնան Հայրը հանդիպեց նաև բաթումահայ համայնքի բազմաթիվ ներկայացնությունների հետ: Հանդիպմանը հաջորդեց համայնքի կողմից հայրենիքից երավիրված հայ երաժշտությունների համերգ-կապարումը, որից հետո Սրբազնանը, ուղեկցությամբ Արմեն Գևորգյանի և Աջարի քույրոյի փնտօնն Սևյան Բարոյանի, հանդիպեց Աջարիայի Ինքնավար Հանրապետության նախագահ Վիհար Ասլան Արաշիձեին: Հանդիպմանն ավելի ուշ միացավ նաև Վրաստանի խորհրդարանի «Անրածնունդ» խմբակցության նախագահ պարոն Զեմալ Գողիբիձեն:

Հանդիպման ընթացքում Սրբազնը երախափափություն հայդնեց տեղի հայ համայնքի հանդեայ ցուցաբերվող ջերմ վերաբերմունքի ու աջակցության համար: Սրբազնը շնորհակալություն հայրենց նաև Աջարիայի հեռուստաընկերությունում հայկական բաժին բացելու համար: Իր զնահարանքը նախագահին ուղղեց և արծաթե արձիկ հուշանվեր նվիրեց նաև հայ համայնքի նախագահ Արմեն Գևորգյանը: Պատասխան խոսքում վիհար Արաշիձեն եշեց, որ նույն պատրաստակամությամբ կշարունակի աջակցել հայ համայնքին, և իր ջերմագին ողջույնները փոխանցեց ազգիս Վեհափառ Հայրապետին:

Հաջորդ առաջնորդ Սրբազնան Հայրը Սուրբ Փրկիչ եկեղեցում հանդիպում ունեցավ Բաթումի հայկական դպրոցի ուսուցչական կազմի հետ: Հանդիպման ընթացքում խոսվեց դպրոցի առջև ծառացած կարևորագոյն մի քանի խնդիրների մասին: Ուսուցչական կազմն իր առանձնակի շնորհակալությունն ու զնահարանքն ուղղեց պարոն Արմեն Գևորգյանին՝ նյութական օժանդակությունների և բազմաբնույթ աջակցությունների համար, նրանք բարձր զնահարեցին նաև տեղի հոգևոր հովիվ Տ. Հակոբ քին. Սարոյանի պարերական այցելությունները դպրոց: Փոխադարձարար առաջնորդ Սրբազնան Հայրն իր օրինությունն ու բարեմադթանքները հետեւ հայ կրթօջախի դպրության մշակներին և մանկական-կրոնական գրականությունն նվիրեց դպրոցի աշակերդությանը:

Նույն օրը առաջնորդ Սրբազնը փոխառաջնորդ Հոր ուղեկցությամբ վերադարձավ մայրաքաղաքի առաջնորդանիստ Սուրբ Գևորգ եկեղեցի: